

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України» м. Київ, прийняла рішення про присудження Верещагіної Катерини Андріївни ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» на підставі прилюдного захисту дисертації «Правове регулювання банкрутства суб'єктів господарювання, майно яких розташоване на тимчасово окупованих територіях».

«03» жовтня 2025 року.

Верещагіна Катерина Андріївна, народилася 06 липня 1981 р.

У 2001 р. закінчила Запорізькій комерційний технікум з відзнакою за спеціальністю «Правознавство» та отримала диплом молодшого спеціаліста за кваліфікацією юрист. У 2007 р. закінчила Національну юридичну академію України ім. Ярослава Мудрого та здобула повну вищу освіту за спеціальністю «Правознавство», кваліфікація – юрист. У 2018 р. закінчила Києво-Могилянську бізнес школу та отримала диплом «Магістр бізнес адміністрування «Енергія знань». З вересня 1999 р. по листопад 2001 р. – юрисконсульт, спеціаліст 1 категорії Управління праці та соціального захисту населення Комунальської райадміністрації Запорізької міської ради. З листопада 2001 р. по травень 2007 р. – головний юрисконсульт Головного управління праці та соціального захисту населення Запорізької облдержадміністрації. З червня 2007 р. по грудень 2007 р. – юрисконсульт 1 категорії ВАТ «Укртелекому» Запорізька філія. З грудня 2007 р. по липень 2012 р. – провідний юрисконсульт, в.о. начальника адміністративно-правового відділу ПАТ «Дніпроенерго». З липня 2012 р. по березень 2014 р. – начальник відділу договірної роботи ТОВ «ДТЕК Енерго». З березня 2014 р. по червень 2018 р. – керівник департаменту з майнових відносин ТОВ «ДТЕК Енерго». З червня 2018 р. по теперішній час – керівник департаменту з претензійно-позовної роботи ТОВ «ДТЕК Енерго». З листопада 2018 р. по теперішній час – адвокат Адвокатського об'єднання «Перший радник». З листопада 2021 р. по теперішній час – здобувачка вищої освіти ступеня доктор філософії Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України» (заочна форма навчання).

Дисертацію виконано в Державній установі «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України». Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України», протокол № 16 від 23.12.2021 р.

Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, член-кореспондент НАПрН України, Заслужений

юрист України, директор – головний науковий співробітник відділу проблем модернізації господарського права та законодавства Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України» **УСТИМЕНКО Володимир Анатолійович**.

Основні результати дисертації, висновки та пропозиції знайшли відображення у 14 наукових працях, серед яких: 4 статті у фахових виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз (з них 1 – у періодичному виданні, індексованому у Scopus); 1 стаття – у науковому періодичному виданні Польщі; 9 публікацій – за матеріалами науково-практичних конференцій (з них 4 – у матеріалах міжнародних конференцій та 5 – у матеріалах всеукраїнських конференцій).

Список опублікованих праць за темою дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Vereshchahina K. Problems of legal regulation of bankruptcy during armed conflict. Social & Legal Studios. 2023. Vol. 6. No. 3. P. 201-208 <https://doi.org/10.32518/sals3.2023.201> (Scopus).

2. Верещагіна К.А. Економіко-правові передумови неплатоспроможності суб'єктів господарювання, що опинилися на тим-часово окупованих територіях України. Право і суспільство. 2023. № 3. С.151-158. <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.3.22>

3. Верещагіна К.А. Банкрутства суб'єктів господарювання, майно (активи) яких розташовані на тимчасово окупованих територіях України. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2023. № 2. С. 47-56. <https://doi.org/10.32782/39221469>

4. Верещагіна К.А. До питання застосування законодавства про банкрутство під час дії воєнного стану. Актуальні проблеми політики. 2025. №75. С. 289-294. <https://doi.org/10.32782/app.v75.2025.39>

Стаття у науковому періодичному виданні іншої держави

5. Верещагіна К.А. Правове забезпечення процесу банкрутства в умовах збройного конфлікту. KELM (Knowledge, Education, Law, Management). 2023. № 1(53). С.218-226. <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.1.33>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

6. Верещагіна К.А. Деякі аспекти неплатоспроможності суб'єктів господарювання у воєнні та повоєнні періоди: погляд крізь призму закордонного досвіду. Всеукраїнська науково-практична конференція «Весняні юридичні читання – 2023. Сучасні проблеми законодавства, практики його застосування та юридичної науки», електронний збірник матеріалів Донецького 8 національного

університету ім. В. Стуса. Вінниця, 2023. С.354-359.

7. Верещагіна К.А. Чинники, що обумовлюють банкрутство суб'єктів господарювання в умовах зовнішньої агресії. Всеукраїнська науково-практична конференція до Дня науки та 30-річчя Національної академії правових наук України «Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених». (м. Київ, 18 травня 2023 р.). Одеса: Юридика, 2023. С.395-399.

8. Верещагіна К.А. Особливості проведення процедури банкрутства під час встановленого правового режиму воєнного стану. II Всеукраїнська конференція «Сучасні тенденції розвитку приватно-правових відносин в умовах євроінтеграційних процесів». Електронний збірник матеріалів кафедри цивільноправових дисциплін Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. м. Дніпро, 2023. С.41-45.

9. Верещагіна К.А. Виклики в процедурах банкрутства суб'єктів господарювання, майно (активи) яких розташовані на тимчасово окупованих територіях України. I-а науково-практична конференція за міжнародною участю «Сучасні стратегії сталого розвитку держави та суспільства: наукові горизонти та перспективи». Збірник матеріалів, секція №2, 2024. С.352-356. 10. Верещагіна К.А. Пріоритети повоєнної відбудови енергетичного сектору економіки країни. Міжнародна науково-практична конференція «Треті наукові читання пам'яті професора Пронської Грацієлли Василівни». Збірник матеріалів, 2024. С.31-34.

11. Верещагіна К.А. Повоєнне відновлення економіки енергетики України. XXXVI Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених та студентів «Трансформація економічних систем та інститутів у нових геостратегічних реаліях». Електронний збірник матеріалів, 2024. С.54-58.

12. Верещагіна К.А. Повоєнне відновлення підприємств енергетичної галузі. II Міжнародна науково-практична конференція «Синергія науки і бізнесу у повоєнному відновленні регіонів України». Електронний збірник матеріалів, секція №8 Відновлення, відбудова і модернізація промислово-комунальних об'єктів, виробничих підприємств енергетичної галузі та інфраструктури, 2024. Том 2. С.358-362.

13. Верещагіна К.А. Законодавство про банкрутство в умовах правового режиму воєнного стану. Всеукраїнська науково-практична конференція 10 здобувачів вищої освіти «Суспільство та держава в умовах воєнного стану: виклики та перспективи». Електронний збірник матеріалів, секція 11. Господарське та господарське процесуальне право, 2024. С.730-734.

14. Верещагіна К.А. Проблематика практики застосування законодавства про банкрутство до суб'єктів господарювання в умовах війни. Всеукраїнська науково-практична конференція «П'яті наукові читання пам'яті академіка В.К. Мамутова». Електронний збірник матеріалів, Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України», 2024. С.220-226.

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради:

ГУДІМА Тетяна Степанівна – доктор юридичних наук, старший дослідник, заступник завідувача відділу проблем модернізації господарського права та законодавства Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України».

НІКОЛЕНКО Людмила Миколаївна – доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу господарсько-правових досліджень економічної безпеки, Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України». Оцінка позитивна із деякими дискусійними моментами:

1. Значна частина дисертації присвячена аналізу економічних і правових чинників, що зумовлюють неплатоспроможність суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану, зокрема на тимчасово окупованих територіях України. Хоча таке дослідження є доречним та має емпіричне підґрунтя, йому бракує глибини аналітичного осмислення, що проявляється у недостатній інтеграції теоретичних концепцій і порівняльного підходу. Зокрема, запропонований феномен «раптового банкрутства», представлений як кризове явище, спричинене зовнішніми шоками воєнного конфлікту, є новаторським, але потребує додаткового обґрунтування. У дисертації не викладено чіткої теоретичної основи для відмежування цього виду неплатоспроможності від традиційних форм, а також недостатньо використано відповідні зарубіжні наукові джерела з питань кризової неплатоспроможності для його обґрунтування.

Крім того, у дисертації введено кілька нових термінів, зокрема «об'єктивно вимушене банкрутство», «переривання ланцюга кредиторів», «вимушені кредитори», які покликані відобразити специфіку неплатоспроможності в умовах воєнного стану та окупації. Проте ці поняття не отримали чіткого нормативно-правового визначення, а їх зіставлення з усталеною термінологією господарського процесуального права або міжнародними стандартами є недостатнім. Відсутність формалізованих дефініцій і теоретичного обґрунтування створює ризик неоднозначного тлумачення та ускладнює практичне застосування в судовій практиці, а також послаблює наукову строгість запропонованих понять і потребує уточнення їх місця в системі правового регулювання неплатоспроможності, зокрема через порівняльний аналіз із практикою постконфліктних країн.

2. У дисертації обґрунтовано пропозиції щодо внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства, зокрема через запровадження окремого розділу для регулювання неплатоспроможності суб'єктів господарювання, чії активи розташовані на тимчасово окупованих територіях (стор. 173–188). Проте ці пропозиції характеризуються недостатньою конкретизацією та теоретичною розробкою, що обмежує їх практичну реалізацію. Зокрема, пропозиція щодо розширення повноважень арбітражних керуючих у роботі з активами на окупованих територіях не супроводжується чітким механізмом його реалізації в умовах відсутності юрисдикційного контролю з боку українських державних органів, що суперечить принципам міжнародного гуманітарного права, які обмежують маніпуляції з майном в окупаційних зонах.

3. У дисертації висунуто низку інноваційних пропозицій, зокрема щодо передачі прав на майно, розташоване на тимчасово окупованих територіях, у тимчасове державне управління, створення спеціалізованого компенсаційного фонду та запровадження спрощених процедур банкрутства в умовах воєнного стану. Проте ці положення характеризуються недостатньою теоретичною та практичною розробкою, що обмежує їх реалізацію. Зокрема, механізми реалізації цих пропозицій не ґрунтуються на комплексному аналізі норм бюджетного, господарського, цивільного, міжнародного та конституційного права, що є необхідним для забезпечення їх узгодженості та практичної застосовності.

Запропоноване спрощення процедур банкрутства для підприємств із активами на окупованих територіях, хоча й спрямоване на підвищення ефективності, створює ризики зловживань, зокрема штучного переміщення активів, маніпуляцій з юрисдикцією чи фіктивного ініціювання «раптового банкрутства». Вказані ризики не отримали належного аналізу в дисертації, що послаблює переконливість пропозицій і потребує їх поглиблення через зіставлення з міжнародними стандартами.

ПЕТРУНЕНКО Ярослав Вікторович – доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу проблем модернізації господарського права та законодавства Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України». Оцінка позитивна із деякими дискусійними положеннями та зауваженням:

1. Одним із положень дисертаційного дослідження, яке презентується у новизні першого рівня і сприймається схвально, є введення у науковий обіг та спроба нормативного осмислення такої категорії, як «об'єктивно вимушене банкрутство». Авторка цілком переконливо обґрунтовує, що неплатоспроможність суб'єктів господарювання, майно яких розташоване на тимчасово окупованих територіях України, має специфічну правову природу, що не зумовлена неналежною поведінкою боржника чи недоліками управлінської діяльності, а прямо спричинена зовнішніми обставинами непереборної сили, зокрема збройною агресією, окупацією, втратою контролю над активами. Разом з тим, вказана концепція, попри безумовну свою актуальність і гуманістичну спрямованість, на наш погляд, потребує певного методологічного доопрацювання (можливо, на рівні подальших наукових пошуків дисертантки). Зокрема, у подальшому доцільно уточнити, як запропонована авторкою категорія «об'єктивно вимушене банкрутство» співвідноситься з усталеними формами банкрутства, що вже мають своє нормативне закріплення та судову практику застосування (як-то добровільне, примусове, фіктивне, приховане), чи виступає вона пропозицією для закріплення у чинному законодавстві України (зокрема, в КУзПБ), чи має виключно теоретичне значення для цілей класифікації кризового стану суб'єктів господарювання.

Також перспективним було б уточнення правових наслідків визнання банкрутства «об'єктивно вимушеним»: чи передбачається у такому разі пільговий або альтернативний порядок процедур (наприклад, реабілітаційний чи

позасудовий), чи матиме вказане вплив на обсяг відповідальності боржника перед кредиторами, чи може така категорія стати ефективним юридичним аргументом у спорах з контролюючими органами або у міжнародних позовах до країни-агресора. На думку рецензента, запропонована авторкою категорія безумовно має великі перспективи розвитку як елемент нового підходу до класифікації банкрутств в умовах форс-мажорних викликів воєнного часу, а також заслуговує на глибше розкриття змісту, правових механізмів реалізації та чітке позиціонування в межах існуючої правової системи.

2. Важливим положенням новизни першого рівня, яке виноситься на захист і об'єктивно заслуговує підтримки, є обґрунтування дисертанткою необхідності створення спеціального компенсаційного механізму для забезпечення захисту інтересів кредиторів суб'єктів господарювання, які втратили своє майно у зв'язку з його розташуванням на тимчасово окупованих територіях України. Авторка абсолютно слушно вказує на дисбаланс, що виникає у подібних випадках: підприємство втрачає контроль над активами, внаслідок чого стає неплатоспроможним, а кредитори, не маючи правових важелів для задоволення своїх вимог, опиняються у ситуації фактичної беззахисності. Водночас зазначене положення може викликати уточнювальні питання, пов'язані з реалістичністю й економічною доцільністю його застосування (подальше їх опрацювання у наступних публікаціях дисертантки однозначно сприятиме посиленню ефективності практичної реалізації цього ґрунтового теоретичного положення).

Передусім необхідно обґрунтувати, з яких джерел фінансуватиметься відповідний компенсаційний механізм – державний чи місцевий бюджет, конфісковані активи країни-агресора, міжнародні репараційні фонди чи донорська допомога. Без чіткого уявлення про механізми акумулювання ресурсів існує ризик, що така виважена пропозиція авторки залишиться декларативною або втратить ефективність через обмеженість бюджетних можливостей. Крім того, слід додатково передбачити, як здійснюватиметься розподіл компенсацій між кредиторами, які органи адмініструватимуть фонд, як забезпечити недопущення зловживань та які будуть процесуальні гарантії прав сторін. Так само варто проаналізувати потенційну взаємодію зазначеного механізму з уже існуючими інструментами державної допомоги, страхування ризиків чи реструктуризації заборгованості. Подальше розроблення концептуальних засад цього механізму доцільно проводити з урахуванням міжнародного досвіду країн, які вже стикалися з подібними викликами (наприклад, Боснія і Герцеговина, Хорватія та ін.).

БЕЛЯНЕВИЧ Олена Анатоліївна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права і процесу Донецького національного університету імені Василя Стуса. Оцінка позитивна із деякими дискусійними положеннями та зауваженням:

1. На нашу думку, в роботі недостатньо продумана мета регулювання відносин банкрутства суб'єктів, майно яких майно залишилось на тимчасово окупованих територіях (особливо з урахуванням того, що в багатьох випадках основні засоби виробництва не могли бути переміщені на підконтрольну Україні

територію – землі сільськогосподарського призначення, цілісні майнові комплекси металургійних, хімічних підприємств тощо). Але саме від визначення такої мети здебільшого залежить і вибір тих правових засобів, які мають бути закріплені у запропонованій дисертанткою Книзі шостій КУЗПБ «Особливості процедур банкрутства в умовах воєнного стану».

В умовах мирного часу законодавче регулювання відносин неплатоспроможності (банкрутства) в Україні ґрунтується на ідеї оптимального поєднання прокредиторської концепції процедур банкрутства та підтримки функціонального відновлення боржника. Але в умовах війни вона, на наш погляд, потребує переосмислення, принаймні щодо окремих категорій боржників. Адже як тоді крізь призму цілей законодавства про банкрутство оцінити новелу КУЗПБ щодо відмови кредитору у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність (банкрутство) боржника, якщо останній доведе, що вимоги кредитора (кредиторів) не задоволені внаслідок збройної агресії проти України, у тому числі через перебування єдиного майнового комплексу боржника на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на тимчасово окупованих рф територіях відповідно до переліку територій, затвердженого центральним органом виконавчої влади (п. 1⁶ Прикінцевих та перехідних положень КУЗПБ)? Чи є в умовах війни відновлення платоспроможності боржника, майно якого знаходиться на окупованій території (не важливо навіть, знищене воно чи існує), метою нормативного регулювання? Чи, навпаки, такою метою має бути якомога швидке виведення такого суб'єкта з ринку? Чи може бути забезпечено якомога повне задоволення вимог кредиторів в процедурах банкрутства такого боржника, якщо сформувати конкурсну масу неможливо?

Напевне, на сучасні виклики військового часу не здатні надати відповідь правові засоби законодавства про банкрутство «мирного часу». Таку функцію мають виконати продумані компенсаційні механізми з боку держави та використання міжнародних інструментів відшкодування збитків за рахунок країни-агресора, на чому справедливо наголошує дисертантка (зокрема, міжнародне співробітництво з метою забезпечення виконання рішень судів щодо банкрутства суб'єктів господарювання, майно яких розташоване на тимчасово окупованих територіях, в тому числі шляхом взаємодії з міжнародними організаціями та партнерськими країнами, встановлення механізмів захисту прав власності на майно, яке може бути конфісковане або зазнає інших правових наслідків через окупацію територій; розробка програм підтримки суб'єктів господарювання, які зазнали втрат через неплатоспроможність (банкрутство) або втрату контролю над майном розташованим на тимчасово окупованих територіях, щоб допомогти їм відновити свою діяльність або компенсувати збитки - с. 139, 140). В будь-якому випадку підставою відкриття провадження у справі про банкрутство тієї категорії суб'єктів, яким присвячена робота, на нашу думку, є не просто «неспроможність виконати свої грошові зобов'язання, строк виконання яких настав», як про це зазначено в КУЗПБ, але об'єктивна неможливість здійснення господарської/підприємницької діяльності на тимчасово окупованих територіях та контролю суб'єктом господарювання над своїми активами (тим більше, якщо його майно знищено). Більше того,

здійснення господарської діяльності на тимчасово окупованих територіях України є незаконним та може призвести до кримінальної відповідальності за колабораціонізм (стаття 111¹ Кримінального кодексу України).

2. Розкриваючи феномен «раптового банкрутства», який є релевантним і для фізичних осіб, і для суб'єктів господарювання, майно яких розташоване (було розташоване) на тимчасово окупованих територіях або територіях, де ведуться (велися) бойові дії, авторка аргументує, що такий раптовий характер виникає за певної ситуації, яку вона називає *форс-мажором*, внаслідок руйнування чи знищення майна; окупації та інших ризиків, які не є звичайними комерційними ризиками (с. 52-53). Проте, на нашу думку, не всі із цих обставин (недостатня кількість кваліфікованих спеціалістів внаслідок мобілізації або міграції фізичних осіб, порушення логістичних ланцюгів тощо) можна вважати обставинами *форс-мажору*. Обставини форс-мажору завжди розглядалися в нормативних актах та діловій практиці як підстава звільнення від відповідальності за порушення конкретного зобов'язання, але не звільнення від його виконання (більше того, в ГК України та ЦК України термін «форс-мажор» взагалі не використовується).

В теорії господарського права проблематика обставин *непереборної сили*, якою, за визначенням ст. 218 Господарського кодексу України, є надзвичайні і невідворотні обставини за даних умов здійснення господарської діяльності, досліджена саме в контексті звільнення від господарсько-правової відповідальності. Водночас для регулювання відносин банкрутства обставини непереборної сили, як уявляється, як такі не мали юридичного значення (відповідно до ч. 2 ст. 218 ГК України відсутність у боржника необхідних коштів не розглядалася як обставина непереборної сили).

У зв'язку із втратою чинності ГК України юридична невизначеність в регулюванні господарської діяльності істотно поглиблюється. В Цивільному кодексі України (ст. 617 ЦК України) підставами звільнення від відповідальності визначено випадок або непереборну силу (в науковій літературі вона отримала назву кваліфікованого випадку). Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 263 ЦК України під непереборною силою розуміється надзвичайна або невідворотна за даних умов подія (тобто, за буквальним тлумаченням норм ст. 617 ЦК України, непереборна сила може бути надзвичайною подією, але не невідвотною за даних обставин).

Якщо говорити про договірні відносини, війна може розглядатися як непереборна сила, дія якої звільняє сторони від відповідальності за невиконання зобов'язання (але не є підставою для звільнення від виконання зобов'язання), щодо тих договірних зобов'язань, які виникли з договорів, укладених до 24 лютого 2022 р. Після 24.02.2022 р. війна і пов'язані із нею законодавчі обмеження (запровадження воєнного стану, мобілізація тощо) вже не можуть розглядатися як непереборна сила, оскільки з цього часу усі суб'єкти господарювання, як і усі громадяни країни знаходяться в однакових умовах війни. Ключовим є те, що непереборна сила робить неможливим виконання зобов'язань суб'єкта господарювання в принципі, незалежно від тих зусиль та матеріальних витрат, які сторона понесла чи могла понести, а не лише таким, що викликає складнощі, або є економічно не вигідним. Укладаючи договір в умовах

війни, сторони повинні розуміти підвищені ризики невиконання зобов'язання і свідомо йдуть на них. Якщо за таких умов контрагенти уклали договір, війна для виконання цього договору не може вважатися непереборною силою. З огляду на викладене вище, обставини форс-мажору для кваліфікації банкрутства як раптового для цілей КУзПБ не є, наш погляд, релевантною конструкцією.

3. Вірно обґрунтовуючи неможливість боржників володіти, користуватися і розпоряджатися майном, що знаходиться на окупованій території, і необхідність створення спеціального компенсаційного механізму для задоволення вимог кредиторів, дисертантка пропонує наділити арбітражного керуючого низкою повноважень (с. 152-153). У зв'язку з цим доцільно було б пояснити, як може відбутися аукціон з продажу майна боржника, яке знаходиться на окупованій території, при відмові від його придбання кредиторами. Якщо запропонований в роботі механізм його оцінки зрозумілий, то з точки зору суто економічної неясно, наскільки продаж такого проблемного активу взагалі може вирішити проблему задоволення вимог кредиторів. Крім того, виникає питання про ймовірних покупців майна, що залишилось на окупованій території, з урахуванням того, що не можна допускати до участі в аукціоні осіб, що належать до РФ або здійснюють діяльність на тимчасово окупованих територіях, проте саме ці особи будуть найбільш зацікавлені у придбанні таких активів. Викликає також сумнів, що юридичні документи, якими має оформлятися результат аукціону, будуть визнаватися окупаційною владою. Натомість передача у власність такого майна за оціночною вартістю (залік боргових зобов'язань боржника перед державою (державний бюджет – податки, збори) або фондами (Пенсійний Фонд України, соціальні фонди) є більш раціональним і виконуваним. Хоча для держави як публічного власника такий актив може бути більше тягарем, аніж надбанням, цей правовий засіб може бути ланкою більш складного механізму стягнення компенсації з держави-агресора в Україні в рамках міжнародних та національних процедур.

4. Поділ боржників на дві категорії за територіальною належністю є плідною тезою для диференціації законодавчого регулювання відносин банкрутства за їх участі. У зв'язку з цим під час публічного захисту дисертантка могла б додатково аргументувати, які особливості можуть бути передбачені в КУзПБ для таких категорій боржників, адже за невизначеності строків закінчення воєнного стану та повернення окупованих територій, як справедливо зазначає авторка, те, як законодавець наразі захистив «виключних» боржників, може спричинити «ефект доміно» і масову неплатоспроможність суб'єктів господарювання (с. 84).

ШВИДКА Тетяна Ігорівна – доктор юридичних наук, професор, доцент кафедри господарського права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Оцінка позитивна із деякими дискусійними положеннями та зауваженням:

1. Співвідношення загального та спеціального правового режиму банкрутства в умовах дії екстраординарних обставин. Авторка обґрунтовано порушує питання про необхідність створення спеціального правового режиму

для процедур банкрутства щодо суб'єктів господарювання, майно яких розташоване на тимчасово окупованих територіях. Однак у роботі відсутнє ґрунтовне доктринальне пояснення юридичної природи такого режиму в межах системи господарського права. Зокрема, варто було б детальніше проаналізувати межі дії загальних норм Кодексу України з процедур банкрутства, а також визначити критерії та правові підстави для їх модифікації, призупинення або тимчасового виключення в умовах екстраординарних правових режимів – таких як воєнний або надзвичайний стан чи тимчасова окупація.

У науковій літературі ці стани розглядаються як обставини, що трансформують баланс публічних і приватних інтересів, змінюють функції держави та, відповідно, впливають на саму природу процедур банкрутства. Відтак доцільним є теоретичне розмежування між режимом банкрутства, що функціонує у «нормативному» ринковому середовищі, та процедурою, яка здійснюється в умовах втрати юрисдикції, неможливості захисту прав сторін, обмеженого доступу до активів і судового захисту. Таке розмежування дозволило б чіткіше окреслити межі допустимого втручання держави у господарську автономію та визначити параметри спеціального правового режиму банкрутства.

2. У дисертації обґрунтовано наголошується на необхідності внесення змін до законодавства з процедур банкрутства. Водночас відкритим залишається питання щодо оптимального механізму реалізації таких змін: чи має йтися про інтеграцію новел до чинного Кодексу України з процедур банкрутства шляхом включення спеціальних положень, які регулюють випадки неплатоспроможності в умовах надзвичайних обставин, чи більш виправданим є підхід, що передбачає ухвалення тимчасових спеціальних нормативно-правових актів, наприклад, окремого Закону «Про особливості процедур банкрутства під час воєнного стану»?

Кожен із підходів має свої переваги й ризики. Інтеграція до кодифікованого акта забезпечує єдність системи та юридичну визначеність, проте може обтяжити її надзвичайними нормами. Натомість тимчасове регулювання (за аналогією до спеціальних актів у податковій чи бюджетній сфері) дозволяє швидко реагувати на виклики, уникати фрагментації та гнучко адаптуватися до змін у безпековій ситуації. Визначення чіткої законодавчої форми реалізації запропонованих змін має принципове значення як для правової техніки, так і для ефективності правозастосування.

3. Економіко-правові наслідки мораторію на банкрутство та потенційний конфлікт інтересів держави. Авторка обґрунтовано підкреслює ризики, пов'язані з можливим впровадженням мораторію на банкрутство підприємств, майно яких розташоване на окупованих територіях. Однак це питання потребує глибшого аналітичного висвітлення. Зокрема, важливо розглянути структурні ризики: накопичення проблемної заборгованості; уповільнення очищення ринку від неплатоспроможних суб'єктів; створення «ефекту заморожування економіки» та зниження інвестиційної привабливості.

Крім того, дискусійним є питання ролі держави у таких процедурах, коли вона може одночасно бути: учасником процедур банкрутства (як кредитор,

наприклад, через податкову службу); регулятором (через відповідні міністерства); і законодавцем (у частині визначення процедур і винятків). Такий конфлікт ролей і інтересів потребує окремого правового врегулювання для забезпечення принципів справедливості, рівності сторін і належного захисту прав кредиторів.

Результати відкритого голосування:

«За» - 5 членів ради;

«Проти» - немає;

Тих, хто утримались, немає

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України» присуджує Верещагінській Катерині Андріївні науковий ступінь доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Додаток: відеозапис трансляції захисту дисертації з накладенням електронної печатки закладу, що базується на кваліфікованому сертифікаті електронної печатки.

Голова
разової спеціалізованої вченої ради
доктор юридичних наук,
старший дослідник

Тетяна ГУДІМА